

De opere prime diei

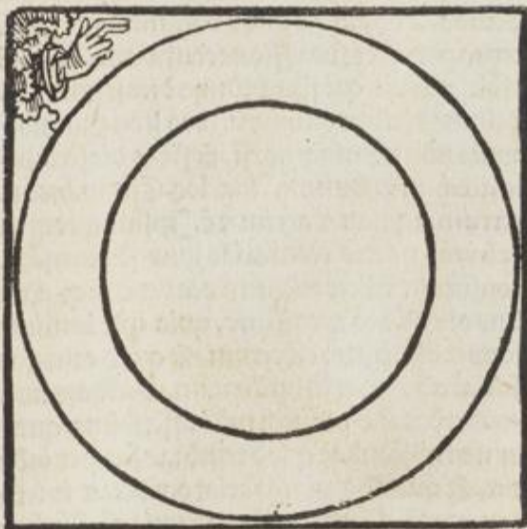

In principio creauit

dens celū & terras. Terra autē erat inanis & vacua. & tenebre erant sup faciem abissi & spūs dñi ferebat super aquas. Moyses diuinus ppheta atq; hystoricus. q̄ troianū bellum septingentis fere annis antecessit edocet quomodo deus machinator constitutorq; rerum cū hoc opus adouiretur. fecit primū oīm celum & in sublime suspendit. qd̄ esset sedes ipsi⁹ dei cōditoris. deinde terrā fundauit. ac celo subdidit. Tenebras autē constituit in terra. Nihil enī per se continet luminis. nisi accipiat a celo. In quo posuit luxē perennem. & superos & vitas perpetuam. Et contra in terra tenebras. & inferos & mortē. Moyses vero cū deum creasse commemorat tres errores Platonis. scz Aristotilis & epecuri didit. Plato enī ab eterno deū ydeas ylat. Et in principio de yle mundū fuisse factū testatur. yle greci primā materiam rerum nō formata appellat. Qua visibilia hec elementa formata sunt. que quadam concordia conueniunt. Iūntq; ceteri de materia & forma. aut de athomis factis fuisse. deus tamen mundum sine preiacenti & preparata materia creauit. cum prudentissimus esset ad excogitandū & ad faciendum solertissimus anteq; ordiret. hoc opus mundi. quoniā pleni & cōsummati boni fons in ipso erat. ut ab eo bono tanq; riuus oriretur. Angelos in principio omniū creaturarum pūmordiales fecit. & ex eo quod non est q; per eternitatem sortis est. per fortitudinē potestatis immense. que sine ac modo caret. sicut vita facturis. Quid ergo mirum si facturis

Solum iii

mundū prius materiam de qua fecerat preparauit. ex eo quod non erat. Quod intellexerunt forte & sarraceni dicentes. **E**ducos angelos a deo de tenebris ad lucem. adimpletosq; eterna leticia. In quibusdam tamen indolis diuine stirpis non permansit. Auctorem huius rei ex bono per se malum effectum greci dyabolum appellant. nos criminatorem vocamus. Terra erat inanis (ut transfudit diuus Hieronymus. vel ut septuaginta) inuisibilis & incomposita. Quam pro sui confusione abyssum vocat. quam & chaos greci dicunt Abyssum vocat terram. id est materiam trino dimensu in altissimas profunditates extensam. de hoc etiam Ouidius meminit. **A**nte mare & terras et quod tegit omnia celum. Unus erat toto nature vultus in orbe. **Q**uem dixere chaos rudis indigestaq; moles. **N**ec quisq; nisi pondus iners. congesta q; eodem. **N**on bene iunctarum discordia semina rerum. **V**allus adhuc mundo prebebat lumina titan. **E**t spiritus domini organum diuine artis ferebatur super aquas ut voluntas architecti cum cuncta ad faciendū disponit. **C**um perfecta sint opera dei. **C**reatio rerum senario numero explicatur. Cuius partes vnum. duo. tria sunt. que in trigonum surgant. **I**n primo creationem. **I**n secundo & tertio dispositionem. **I**n reliquis ornatu; **M**oyses per opera sex dierum ostendit.

Dixitq; deus fiat lux. & facta est lux. **E**t vidit deus lucem q̄ esset bona. **E**t diuisit lucē a tenebris. **A**ppellauitq; a iij

De opere secunde diei

lucem diem. Et tenebras noctem. Factumque est vespere et mane dies unus. Moyses mirum artificium diuina non humana industria totius nature secretis apte conueniens in suo libro ostendat. qui omnem doctrinam et eloquentiam et ingenium superat. Gloriosus enim deus qui est vera lux. lucemque diligens. omnia in luce faciens. Mundi fabricam a luce rectissime inchoauit. Que tribus diebus usque ad quartam (in qua luminaria formata sunt) circuitu suo dies naturalem peregit. Eratque nobilissimum corporum spirituali creature finitimum atque optimum. suam pulchritudinem maxime communicans. Cuius punctus minimus totius mundi spacium repleat. Ideo lux sola est qua mundus totus bonus et pulcher est. per immundaque sine corruptione transiens. Et merito lucem vidit quoniam bona. Cum nihil aliud sit quam primi boni imago tenuis et umbratilis similitudo. Statim tractante spiritu aquas illas et persuadente subiectum iussu dei artificis exorta est lux decus et splendor. ut nubes lucida superiores mundi partes tua claritate illuminans. ut in diluculo fieri solet per modum solis agitatasuperius emisperium. et vicissim superius illuminans. Et postea diuisit. ut tenebre et lux diuersa emisperia vendicarent. Appellauit lucem diem a claritate qui purgat tenebras tenebras a nocendo noctem. ne oculi videant. Secundum harum partium dimensionem diem fecit et noctem. que species et orbis temporis perpetuos ac volubiles quos vocamus annos alternata per vices successione conficiant. Ac factum est dies unus. qui fuit primus dies seculi. non primus dierum omnium. ideo non primus sed unus non nominatus est. Et sic eo die fecit deus materiam informem. Angelos. Celum. lucem. terram. aquam et aerem etc. Ipsius quoque terre binas partes contrarias inter se diuersasque constituit. scilicet orientem occidentemque. Ex quo bus oriens deo accensetur. quia ipse luminis fons et illustrator est rerum. Et quod oriens nos faciat ad vitam sempiternam. Occidens autem conturbate illi praveque menti ascribitur. quod lumen abscondat. quod tenebras semper inducat. Et quod homines faciat occidere et interire peccatis. Nam sicut lux orientis est. In luce autem vite ratio versatur. sic occidentis tenebre sunt. In tenebris autem mors et interitus continetur. Deinde alteras partes eadem ra-

tione dimensus est. meridiem ac septentrionem que partes illis duabus societate iunguntur. Ea enim que est solis calore flagrantior proxima est. et coheret orienti. At illa que frigoris et perpetuo gelu torpet. eiusdem est cuius extremus occasus. Nam sicut contrarie sunt lumini tenebre. ita frigus calori. Et igitur calor lumini est proximus. sic meridies orienti. ut rigus tenebris. ita plaga septentrionis occasui. Hec omnia opus quarti diei uberius manifestabit.

Secundo die dixit deus. Fiat firmamentum in medio aquarum. et diuidat aquas ab aquis vocauitque firmamentum celum. prophetam de celestibus misterijs loquentem audiamus. Fecit enim deus firmamentum rotundum mobile cetere sensibilia continens. Et ex aquis congelatis in modum cristalli solidauit. et in eo fixa sidera. Spera autem celi cum sideribus in ea fixis duobus aris voluitur. Quorum alter septentrionalis boreas. Alter australis nothus dicitur voluitur ab oriente in occidentem tanta celeritate. ut nisi plane contra cursum eam tardarent mundi ruinam faceret. Et artifex mundi. celi naturam aquis temperauit. ne conflagratione ignis superioris. elementa inferiora succederet. Supra nouem celorum orbis id est septem planetas. et speram octauam quam vocant inerrantem nonumque orbem qui ratione non sensu deprehensus est inter corpora que mouentur. creditum est decimum celum fixum manens et quietum. quod motu nullo participet. Neque hoc

De opere tertie diei

Sequitur de opibus terre in

de dimensio est meridiam se septentrionem
partes illis duabus sicut in unum
minim que est solis calor sicut in unum
est et coheret orienti. Quia que frigiditas
est. Nam sicut contractio luminis te
re. ita frigus calori. De quo color luminis
vocimus. sic merides tunc et ceteris tunc
ita plaga septentrionis tunc. hoc con
opus quarti diei ubi dicitur unum.

Secundo die dicitur deus sua firmamentum
in medio aquarum. et dividit
aquas ab aquis vocantur firmamē
celum. propter hoc de ceteris misere
entem audiamus. Sicut enim deus firma
tam rotandum mobile cetera sensibilia
inens. et ex aquis congelatis in modum
alli solidavit. et in ea sua sidera. Sicut
celi cum sideribus in ea fuerit duobus
aitur. Quorum alter septentrionalis dicitur
alter australis noebus dicitur voluit ab
ente in occidentem tanta celitatis. et ruffi
ne contra cursum eam tardare mundi
in faceret. et artifice mundi celi materiam
nis temperavit. ne conflagratione ignis su
ridis elementa inferiora laudat. Supra
quam celorum orbis id est septem planetas.
peram octavam quam vocant interitum
numquam orbem qui rationem sensu depe
nsus est inter corpora que vocantur. credi
m est decimum celum summa manens et qu
m. quod motu nullo patitur. Tag. 10

De opere tertie diei

tantum creditum a nostris. maxime iuniori
bus. Strabo similiter et Beda. Sed a pluri
bus etiam hebreorum. pretereaque a philosophis
et etiam mathematicis quibusdam. Et quibus
satis duos sit attulisse. Abiam hispanum a
strologum maximum et ysaac philosophum.
quorum uterque hoc attestatur quin et hic ysaac
decimum orbem ab. Ezechiele designatum
intelligit per Zaphirum in similitudine throni
ut color: Zaphiri lucis nitorem. throni simili
tudo immobilitatem significat. Sed redea
mus ad Moysen dividendam aquam ab a
quis in medio firmamento. Triplex enim parti
tio corporum sublimarium. Alia est partitio
supra mediam regionem aeris sunt. suprema.
scilicet pars eiusdem elementi et purissimus ignis
quod totum etheris nomine designatur ibi
pura immixta et legitima elementa. Alia est
infra ipsam aeris medietatem. que apud nos
sunt ubi elementum purum nullum (neque enim
purum elementum sensibile) sed mixta om
nia et feculenta crassiorique parte mundani cor
poris constant. Intercedens regio aeris que et
am dicitur firmamentum. unde et aves sub fir
mamento celi ab eo volantes introducuntur.
ea est regio in qua sublimes ille impressiones
apparet. pluvie nubes. fulgura. fulmina. to
nitra. comete et cetera id genus. Recte igitur
non solum sicut. sed et nature proprietatem
hoc autem firmamentum superiora elemen
ta ab inferioribus. quasi aquas ab aquis di
scriminat et distinguit. Supra enim pura sunt
elementa. infra cum perfecta mixtione ab ele
mentali simplicitate dissepunt. Vocanturque fir
mamentum celum. cum tegat omnia sensibi
lia et insensibilia quod a Koylon quod est con
cauum deducant.

**Sequitur nunc de ope
ribus tertie diei**

Folium iiii

Tertia die deus aquas sub firmamē
to in locum unum congregavit. et
appareat arida. Vocavitque aridas
terram. Congregationes vero aquarum ma
ria appellavit. Videns quod bonum esset. ait ger
minet terra herbam virentem. et sement suam
facientem. et lignum pomiferum facientes fru
ctum suum iuxta genus suum. Post firmamē
tum de elementorum integritate. et positura et
ordine. nos breviter admonet per collectiones
aquarum ad locum unum. et prescriptas ma
ri leges ne terram obruat. Si igitur que inuisi
bilis olim fuerat terra. futurum est ut sub con
spectu veniat. necesse est aquas que sub celo sunt
id est sub media aeris regione congregati ad
locum unum. id est ad communem mixtionis
colluviem confluentes. caris legibus tamen.
quasi litouibus prescriptam in unum locum
tanquam in matricem coalescere. Neque enim illud
ita est verum. ut nusquam distinctis disclusisque in
locis eque innemiantur. Cum indicium mare
ab Hyrcano. Hyrcanum ab Adriatico. Adri
aticum ab Eurino. Innumera preterea flui
orum. fontium lacuumque fluentia longissima
locorum invicem intercapedine dispescantur.
Sed ideo ad locum unum congregate aque di
cantur. Omnia particulares he atque diuise aqua
rum collectiones vel marine vel fluviales.
omnes ut inquit Salomo ad primum ma
mare tendentes in unum oceani locum uni
untur et coeunt. Terra autem cum maris undis
obruitur nec utilis nobis. nec visibilis item est

De opere quarte diei

Ad tunc et animalium et nostris visibus idonea cum ab eo secedens mari magis magisque aspectu venit. tunc fertilis tunc secunda. Ad hic a Moysse apertissime demonstratur. Cum eas simul atque apparet et herbarum et fructuum et arborum parentem facit recte post illam aquarum congregationem terram inducit statim viridem et florescentem. In medio autem mundi tanquam centrum posuit. venit metallorum videlicet auro. argento ere. cupro. stamno. plumbo. ferro (quod omnia donat) dotavit. cunctis quoque herbarum generibus summa oblectatione in viridi maturitate illico vestivit. Herbeque semina. arbores fructus suavitissimos producerunt. Serunt quoque eodem die paradysum ab eo factum id est ortum secundissimum et amenissimum. omni genere lingni arborumque. Quem mundum omni amenitate fontium. et terre virentium. lignorumque fructuum uberissimum producentium conseruit.

Quarto die dixit deus. Fiant luminaria in firmamento celi. et dividant diem et noctem. Et sint in signa et tempora. et dies et annos. ut luceant in firmamento celi et illuminent terram. Et factum est ita. Fecitque deus duo luminaria magna. luminare maius. ut praeseret diei. et luminare minus ut praeseret nocti et stellas. ut dividerent lucem et tenebras. Moyses primo celestium meminit. que posuit deus in firmamento ut lucerent in celo. et terram illuminarent. solem videlicet lunam et stellas. quibus ipsa superior mundi personatur. uti terra ornatur his que in ea sunt metallis. plantis animantibus. Cum enim de

natura firmamenti dixerat testabat ut de operibus siderum. deque eorum officio differeret. declarans in quem usum fundata. et cui muneri delegata a deo fuerint. Celestium enim corporum due in universum manifeste operationes motus et illuminatio. motus duplex statuitur. Alter mundi totius quo celum et ether viginti quattuor horis. per totum spacium universi perfecto ambitu circumvolvuntur. Alter siderum proprius multiplex et varius. Inter quos principalis motus solis. qui spacio duodecim mensium zodiaci signa omnia circuit. ille diem facit. unde et diurnus dicitur. hic autem annum. Reliqui siderum motus variis temporum intervallis peraguntur. Recte igitur et breviter nos omnium admonuit. Moyses quoque dixit posita sidera in firmamento in dies annos et tempora. Indicavit preterea expresse reliquas operationem siderum. Que est illuminatio. cuius dixit statuta illa ut lucerent in celo et terram illuminarent. in hec igitur ministeria et lune et solis et stellarum sunt corpora distributa. Sol et qui oritur in die. licet sit vnus (unde solem esse appellatum. Cicero vult videri) quod obscuratis sideribus solus appareat. Tamen verum et perfecte plenitudinis lumen est. et a calore potissimo. et vulgore clarissimo. Quamvis enim stelle innumerabiles micare ac radiare videantur tamen quia non sunt plena ac solida lumina. nec caloris perferunt quicquam. nec tenebras multitudinem suam vincunt. Duo igitur principalia inveniuntur. que diversam et contrariam sibi habent potestatem color et humor. que mirabiliter deus ad sustentanda et gignenda omnia excogitavit. altissime hic pertractande essent questiones. et que sibi singule iustum volumen exposcerent. quo pacto hec sidera sint in firmamento. an uti partes eius nobiliores. an ut animalia in suis speris. in aqua pisces. iumenta in terris. congressum hic item locus cum Henethliacis sibi exposcere divinandis per astra. et prenoscendi futuros eventus. scientiam hinc confirmantibus quod Moyses sidera in signa posita a deo dixerit. Querendum hic etiam de natura siderum. de motu. de principatu. de luce maculis. deque omni siderali scientia. Verum quamquam sint pulchra et digna cognitu. Audiamus fortassis Horationum illud. sed nunc non erat hic locus.

Quarto die dixit deus. Fiant luminaria in firmamento celi. et dividant diem et noctem. Et sint in signa et tempora. et dies et annos. ut luceant in firmamento celi et illuminent terram. Et factum est ita. Fecitque deus duo luminaria magna. luminare maius. ut praeseret diei. et luminare minus ut praeseret nocti et stellas. ut dividerent lucem et tenebras. Moyses primo celestium meminit. que posuit deus in firmamento ut lucerent in celo. et terram illuminarent. solem videlicet lunam et stellas. quibus ipsa superior mundi personatur. uti terra ornatur his que in ea sunt metallis. plantis animantibus. Cum enim de

Quinto die dixit deus. producat aq̄e reptile anime viuentis. ⁊ volatile suū per terrā sub firmamēto celi. Creauitq; deus cete grandia. ⁊ oēm animā viuentē atq; motabilem quas produxerāt aque in species suas. ⁊ oīne volatile sc̄dm̄ genus suū. Videns qd̄ esset bonū benedixit ei dicens. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete aquas maris. auesq; multiplicent sup̄ terrā. Oīnauit igit̄ eo die deus aerē ⁊ aquam. volatilia dans aeri. nata lia aquis. q̄ reptilia dieunt. cum impetu quodā se rapiunt. Cete enī grandia ⁊ belluas. maiorq; terrestrib; aīalibus ex habundātia humoris monstrifica in mari reperiunt. Et quicquid in vlla pre nature nascit. ⁊ in mari cē vulgi opinio fert. Manifesta iam que sequunt̄ de animalū productiōe. post plantas enī ea sūt mixta que sentiūt ⁊ mouent. quāq; in plantis stupidū sensus adscribant pitagorici. Hec autē animantia que citra omēz controuersia motu sensuq; participant. ⁊ hic a Moysē ⁊ in Timēo in volatilia. ⁊ in aquis degentia ⁊ terrestria distinguunt. Veniamus igit̄ ad moysen q̄ postq; de celestib; dixit terrestriū animalūz meminit ordine cōgruenti. que vel aquas vel terrā vel aerē inhabitant. Si tamen inhabitare aerē volucres dici possunt. Relinquam; hic disputatōz. quo pacto corpora aīalū ex elementis. aut qd̄ sint indite a deo naturis rerū seminare rationes. sit ne itē vita brutoz desinuēducta materie. an diuino potius principio oīs vita proueniat. vt cōstantissime asserit. Plotinus. cui sententię fortasse videbit̄ hoc loco propheta suffragari. Cū postq; dixit. producant

aque reptile anime viuentis adiecit postea creauit deus oēm aīaz viuentē. vbi nō id dicitur qd̄ p̄iā obseruaret q; ⁊ aq̄ p̄ducāt deo iubēte. ⁊ de inde etiā de; p̄ducatur. vey ⁊ illud qd̄ vbi de dei ope agit scriptū ē. creauit de; aīaz viuentes vbi autē de aq̄s. non aīaz. sed reptile aīe viuentis q̄st aq̄s vehiculū. Inter aīalia terre tria mēorat Moyses q̄ in sc̄nti die insinuat. Plima autē ⁊ maria in indico mari aīalia. Et q̄ balene quatermū iugez. Et i mari bellue circa solsticia marie visunt. Tūc illi erūt turbines. tūc imbres. tūc deiecte montū iugis. p̄celle ab imo vertūt maria. pulsataq; ex p̄fūdo belluas cū fluctibus volūt. auū q; gradissime ⁊ pene bestiarū generis structio cameli affrici vel ethiopicū altitudinem equitis insidentis equo excedunt. celeritatem vincunt. Multo mirabilius de naturis auium ⁊ piscium ratio experiendi quotē die in varijs locis datur.

Sexta die dixit deus. Producat terra animam viuentem. iumenta. ⁊ reptilia ⁊ bestias terre iuxta species suas. Et vidit deus quod esset bonū. ait. Faciamus hominem ad imaginem ⁊ similitudinem nostram. Et presit piscibus maris et volatilibus celi. ⁊ bestijs vniuerse terre. Et creauit deus hominem ad imaginem ⁊ similitudinem suam. Oīnatis superioribus mundi partibus tandē sexta die terram generibus animalium orauit. Inter animalia terre tria memorat moyses. iumenta reptilia ⁊ bestias. In quibus differētiās brutoz irrationabilium in commune nobis insinuat. Sunt enim bestie que perfecta

De sanctificatione septime diei

sunt phantasia. medium inter irrationalia locum sortite. eruditi tamen ab homine aut mā sūscere nesciunt. Sunt autem reptilia. que imperfectam habent phantasiā. quasi media inter bruta et plantas. Sunt iumenta que et si carent ratione discipline. tamen humane quo quo modo capaces cum sintracionis aliquid participare videntur. mediam quasi sortita condicionem inter bruta et homines. Animalia autem varij generis dissimilibus formis. et magna minora ut fierent imparavit. Et facta sunt bina. id est diversi sexus singula. ex quorum semibus. et aer et terra et maria completa sunt. Deditque his omnibus generatim deus alimenta de terra. ut vsui esse hominibus possent. Alia nimirum ad cibos. Alia vero ad vestimentum. Que autem magnarum sunt virium. ut in excolenda terra iuarent. vnde dicta sunt iumenta. Hactenus de rebus mundis supercelesti. et sublunari. Tunc agendus de homine ut de quarto mundo. In rebus omnibus mirabili descriptione compositis. regnum sibi eternum parare constituit. Et innumerabiles animas procreare. quibus immortalitatem daret. Cum fecit ipse simulacrum sensibile atque intelligens. id est ad imaginis sue formam qua nihil potest esse perfectius. hominem figuravit ex limo terre. vnde homo nuncupatus ē quod sit factus ex humo. Deus rerum omnium machinator. fecit hominem (quod Cicero quis ex pers celestium litterarum vidit tamen) qui libro de legibus hoc idem tradidit. quod prophete. Cuius verba subiecitimus. Hoc animal profundum. sagax. multiplex. acutum. memor. plenum rationis et consilij quem vocamus hominem. preclara quadam conditione generatum esse a summo deo solum. Est enim ex tot animantium generibus atque naturis. particeps rationis et cogitationis cum cetera sint omnia expertia. Est autem plerumque consuetudo a regibus vsurpata et principibus terre. ut si forte magnificam et nobilem civitatem condiderint. iam vix absoluta imaginem suam in medio illius visendam. omnibus spectandamque constituent. Hanc aliter principes omnium deum fecisse videmus. qui tota mundi machina constructa. postremum omnium hominem in medio illius statuit ad imagines suam et similitudinem formatum. ut libeat et clamare illud mercurij Magnū o asclepi mī

raculum est homo. Hoc precipuo nomine gloriari humana conditio potest. quo etiam factū ut servire illi. nulla creata substantia dedignetur. huic terra et elementa. huic bruta sunt presto. et famulantur. huic militat celum. huic salutem procurant angelice mentes. Nec mirum alicui videri debet. amari illum ab omnibus. In quo omnia suum aliquid. Immo se tota et sua omnia agnoscunt

Subsolamus

Auster

Seraphim
Cherubim
Throni
Dynationes
Principatus
Potestates
Virtutes
Archangeli
Angeli

Aparcias

Zephyrus

Consummato igitur mundo. per fabricam diuine solercie sex dierum. Creati enim dispositi et ornati tandem perfecti sunt celi et terra. Compleuit deus gloriosus opus suum. et requieuit die septimo ab operibus manuum suarum. postquam cum mundum. et omnia que in eo sunt creasset. non quasi operando lassus. sed nouam creaturam facere cessauit. Cuius materia vel similitudo non processerit. Opus enim propagationis bonitatis seu diuine maiestatis operari non desinit. Et dominus eides diei bndixit

Septime diei

lum est homo. Hoc praecipue nomine quod
humana conditio potest. quod etiam si
truit illi. nulla creata substantia debet
quae terra et elementa. hinc varia sunt
et famulantur. hinc milia sunt hominum
in procarant angelice mens. Et mirum
in videri debet. errari illis ad omnibus
quod omnia sunt aliquid. immo et tota
et omnia agnoscant

Consummato igitur mundo per fe
bucam diuine solertia se dunt.
Creati enim dispositi et tunc car
perfecti sunt celi et terra. Compluit deus
nosus opus suum. et requirit de seipso
operibus manuum suarum. postquam
in mandatum. et omnia quae sunt creat
non quasi operando lassus ad nouam cre
arum facere cessauit. Cuius animi propo
litudo non processerit. Cuius animi propo
tionis bonitatis scilicet diuinae mensuris op
u non desinit. Et dominus ad dei dicitur

Quaedam circa speram plætarum et orbium declaranda So. vi

et sanctificauit illum. vocauitque ipsum Sabbathum
quod nomen hebraica lingua requie significat. Et
quod in ipso cessauerat ab omni opere quod patrarat. vñ
et Iudei eo die a laboribus propriis vacare digno
sunt. Quae et ante legem certe gentes celebrem ob
seruauerunt. Jamque ad calcem ventum est operum diui
norum. Illud ergo timeamus amemus. et veneremur
In quibus sunt omnia sine visibilia sive inuisibilia. Et
a domino celi. domino bonorum omnium. Cui data omnis pote
stas in celo et in terra. Et presentia bona. quate
nus bona sint. Et veram vite felicitatem queramus

Distinctio orbium tam celestium quam elementarium

Oporialis mundi machina tota consistit in duobus. scilicet in natura celesti. et in natura elementari. Celestis autem distinguitur in tres celos principales. scilicet empyreum. cristallinum et firmamentum. Intra firmamentum vero quod est celum stellarum continent septem orbis septem planetarum qui sunt. Saturnus. Iupiter. Mars. Sol. Venus. Mercurius. Luna. Nomine autem celi cristallini sive aquei intelligitur prima pars materie prime que secundum philosophum formata est in duos orbis. quorum superior est purius mobile. Istorum orbium natura est quod omnes mouentur excepto empyreo celo. quod quietum est. Natura vero elementaris in quatuor speras principales distinguitur. scilicet ignis. aeris. terre et aque. Spera ignis tria habet intersticia videlicet. supremum quod vocatur igneum. ac medium et infimum quod vocatur olympium. Aer similiter habet tria intersticia. scilicet supremum quod vocatur ethereum. et medium ac infimum quod dicitur aereum. Et in supremo est calor et lux propter solis propinquitatem. Similiter et in infimo. sed propter radios repercutiones a terra. In medio autem intersticio ad quod non pertinere potest repercutio radiois est frigiditas et obscuritas. in quo dicuntur habitare demones qui detrusi sunt in hunc aerem caliginosum. Ibi etiam sunt tempestates. scilicet tonitrua. grandines et similia. Et his collige duodecim orbis terrarum. terram et aquam ambientes. qui omnes celi possunt vocari. Istos autem excellit celus trinitatis ipse deus qui est in omnibus et super omnia. Distantia predictorum orbium et planetarum hec est. A terra usque ad lunam sunt miliaria. xv. dc. lxxv miliaria. hec sunt stadia. cxxvi. A luna usque

Ad Mercurium sunt miliaria. septem. dccc. xij. et semisse. A Mercurio usque ad venerem tantum. A venerem usque ad Solem. xxxij. cccc. xxxvi. A Sole usque ad martem sunt miliaria quondecim sexcenti viginti quatuor. A Marte usque ad iouem. vij. dccc. xij. A Ioue usque ad saturnum tantum. A Saturno usque ad firmamentum. xxij. cccc. xxxvi. Et istis sequitur quod a terra usque ad celum stellarum sunt centum et nouem milia. et. ccc. lxxv. miliaria.

Distinctio celestium hierarchiarum.

Celesti vero natura triplicem quidem posuere distinctionem. scilicet super naturalem. id est supercelestem et sub celestem. Supercelestis est in tribus personis. ut quidam dicunt et male. quia secundum Dionysium hierarchia dicit ordinem. et ille absolute non est in tribus personis. sed tantum ordo nature. Celestis in ordinibus angelicis. Subcelestis in hominibus sanctis. Porro hierarchia celestis diuiditur in superiorem mediam et inferiorem. Superior continet tres ordines scilicet seraphim et cherubin et thronos. Quorum primi considerant dei bonitatem. Secundi virtutem. tertij equitatem. Item in primis deus amat ut charitas. In secundis noscit ut veritas. In tertijs sedet ut equitas. Media continet dominationes principatus potestates. Quorum primi officia regunt angelorum. Sequentes capitibus presunt populorum. vltimi potestatem coercent demonum. Item in primis dominus dominatur ut maiestas. in sequentibus regit ut principatus. in vltimis tenetur ut salus. Inferior hierarchia similiter continet tres ordines scilicet virtutes. archangelos. angelos. ad quorum priores pertinet miraculorum operatio. ad secundos magnorum negociorum denuntiatio. Ad tertios humane custodie sollicitudo. Item in primis deus operatur ut virtus. In secundis reuelat ut lux. In tertijs nutrit ut inspirans. Hec dicta sunt secundum Gregorium. Sed secundum Dyonysium. virtutes sunt mediis ordo hierarchie scilicet principatus primis ordo tercię hierarchie. Hoc attende quod in qualibet trium hierarchiarum premissarum notatur trinitas personarum diuinarum. ut patet in celestibus hierarchia tamen superiori quam media quam inferiori.

2 vi

Integro operi dato non obfistere quod nili more au-
geri dicatur certo anni tempore et adiacentes
fecundare agros.

Orion qui et Nilus

O Orion qui et Nilus secundum appellatur fluvius
totius orbis permaximus fluvius arbitrat
huic secundum quosdam latine nomine melo. alij di-
cunt hunc esse quem theologi Geon. nuncupant. et ex
paradiso deliciae fluere. incole Nilum vocant propter
limam quem trahit. et eo egiptia arua fecundat. Is
e nigro flumine quem accole Nilum preter dicunt rabi-
do veniens cursu affricam omnem ab Ethiopia sepe-
rat. et plurimas insulas faciens venit ad eam cla-
rissimam merorem a dextris eius nominatus astusapes
quod inde sonat quod latens. Et primum asper primumque
navigia deferens in amplissimum effundit lacum
deinde varijs incitat irritamentis montium coar-
ctat rupibus. ad eum locum deveniens ethiopi qui Cat-
taduppa vocat tam violenter inter obvios sco-
pulos suo impellit impetu. ut vasto aquarum
se frangentium rumore incolarum aures in surdi-
tatem usque ledat. deinde lenis violentia posset pla-
cidus ac navigabilis efficit. Et primo circa cer-
casorum oppidum incipit esse triplex. Cuius pars una
ad dextram et meliorem declinat iter separat. et sic divi-
sus atque vagus. alijs etiam alveis varie separtis in
septem postremo totus divisus partibus omnem egip-
tum irrogat anno incrementum. Et demum egiptio
mare per septem ingenua miscet hostia. Scripse-
runt veteres hunc esse filiam et altorem permaximum et
beluarum immanium perductorem et cocodrilorum et hip-
potamorum et cetera. Preterea calami atque papiri. et
agrorum fecundatorum inclitum suis annis incremen-
tis. Que fieri contingit ut plurimum sole tenente le-
onis finem. et ad medium usque virginis augeri de-
mum declinare. et in ripas revocare aquas inci-
pere. donec sol virginis in finem vel librie princi-
pium venerit. et tunc totum infra veterem alveum per-
tineti asserunt fluminis huius aquas talis esse virtu-
tis ut fecundas faciat mulieres.

Tigris

Tigris Tertius qui secundum Joseph dilatur quod
sonat acutum. eo quod velocissimus sit. Ar-
menie maioris fluvius toto orbe cog-
nitus. Tanta autem nominis unum ex quatuor paradisi deliciae
erantibus affirmat. Is quum medorum fines atti-
git repentinus factus. tigris nomen assumpsit.
enim sagittam volucrum medi vocant. nec diu et cop-
to aridissima lacu cursuque servato violentas et in-

teger atque discolori pillis effert deinde taurum mo-
te obvio antrorum montis immergit. Et per late-
bras mersum in adursam preter vias et purga-
menta plurima secum trahens apud lacum qui Lo-
randa appellatur omnia demersa ferens. factusque ite-
rum fluvius in cuniculos mergit iterato. Et post
quod. xxv. milli. passuum occultus excurrit. tertio red-
dit terris in regione sophen circa nymphem
adeo propinquus Arsenie fluvio in regione Ar-
theni. ut quomodo quacumque et causa intumuerit.
servatis sibi quisque undis suis confluat una ar-
ius rei testimonium lenior Arsenie cursus est. Qui
mor divisus in Euphrate iter dirigit relicto ti-
gri. Qui susceptis ex armenia claris fluminibus
parthemos et alios disjungit. Et ut asserunt ali-
qui Tinniven in partes dividit et Mesopotamia otha-
mia faciens lustratis radicibus montium Cordi-
onum circa Apamiam Seleucia atque babiloniam
xxv. mil. passuum in alveos divisus duos fundit
tur. Quorum unus quem meridionem vocant seleu-
cia et messene alluit. Alter autem in septentrionem
versus campos caucasi irrigat. et ubi in unum rediere
alveus tigris dicitur est. Verum cum hos. lx. mi. passi-
bus ampliat vasto effusus alveo dextra car-
nicis oppidi persiam in mare deferret. nec uno tam
hostio sed pluribus miscet eadem. Alij vero dicunt
hunc rubro infundi mari.

Euphrates

Euphrates quartus fluvius qui frustifer so-
nat iter ceteros fluvios memoratu plu-
rimo celeberrimus. tam veteris legis quam exun-
dationibus suis. hunc quosdam volunt ex paradisi fon-
te mortalibus quidem incognito derivari. alij di-
cunt in armenia maiori in monte cui pacoar-
tra nomen haud longe a fonte tigris ori. Is a-
liquis susceptis fluminibus validior factus in tan-
tum monte vires ex parte suas. Cui cum non resistat
taurus progreditur victor. sed sarosus atque violentus
ad dexteram Comagenam. ad levam autem relin-
quit arabiam. Vex sunt qui velint eum in alveos
duos dividi. quorum alium in tigrim effundi dicunt.
reliquum vero per meatum medorum gordiaco. quod ter-
ris in Mesopotamia fert. Et babiloniam quondam
Caldeorum reginam in partes duas cursu medio se-
pare. Inde hic idem postquam aliquod diu effluit qui na-
vigabiles et ingens ante fuerat in paludibus dis-
persus amplissimis tenuis efficit rivus et inco-
gnitis (ut aiunt) nasque apertum erit effluit. Esto
sunt qui dicant eum in mare rubrum fundi. Volunt

Prima etas mundi

Solum viii

in suo hūcili more et fere eodē tpe Mesopora
mā irrigare atq; fcaidā facere et sese in aluū
statio tpe retrocare. Quāobrem eū nomē euph
ratis fontū volūt. Cū hebraice euphratas ser
tilitas appellet. dicāt et alij aqs ei⁹ eē vitales. et
ob id a pristis antemū fuisse vocatum.

Qum oīa in qbus historia versat com
plecti rerū scriptores deceat pauca de
diuersitate maris ac ei⁹ noībus iuxta
varietatē regionū adiungere libuit.

Homer⁹ terrā oēm quā incolimus ab
hui oceanō pdidit. Neq; alienū ē isu
lā eam esse. Nā qāq; accedere ad ex
trema terre mortalib⁹ pmissum ē mare inueni
tur. Qd oceanū appellam⁹. et hūc nos tre ha
bitabilis terminū quaq; versū existimāt. Ce
ceanus autē quē greci sic nomināt de celeritate.
ab occasu solis irrumpēs leuo latere europā ra
dit. affricāq; dextro scissiq; calpe et adina mō
tib⁹. q̄s dicant colūnas generalis inter mauros
fundit et hispaniā at fere isto quodā ostio a
perit linē interni equoris mixt⁹ mediterraneis
sinibus quosq; ad orientē ppellit. Hoz qui
hispanias pfudit. hibericis fert. et balearicus
q; in narbonensē puinciā. gallicus mor ligu
sticus ab eo ad Sicilia tustus. quē greci Ionū
vel tyrrhenū Itali in ferū vocāt. a sicilia vs
q; cretā siculus. inde cretic⁹ q; in pamphiliā et
egiptū pcedit. Que aquarū moles toto in sep
tentrionē pu⁹ latere amfractib⁹ magnis iux
ta grecias ylliricū et hellepontū in angustias
stringit ppontidis. Que ppontē asiām Euro
pāq; discrimiat. Causam noīm nō vniformis
dedit tū asiaticā et phoeniciā a puincijs dicitur
ab insulis carpathiū egeū. Jcareū cyprū. a gē
tib⁹ ansoniū dalmaticū ligusticū. ab oppidis
hadriacū argolicū. et. Egipitiū pelagus asie
dal gallicū Europe affricanū libye. Hec in gre
mīs terrarū. Oras autē extremas vt dicāt ocean
nus amplectit. q; a litorib⁹ suis arabicus psic⁹
Indicus. eous. seric⁹. hyrcanus. caspius scithi
cus germanicus gallicus atlantic⁹. libicus. egy
pticus dicit. Cuius accessus incrementa circa lit
ora indie vehementissime puunt. marimos
q; ibi eritus faciūt. sive qd suspensius alti⁹ tol
lat vi caloris. sive q; in ea pte orbis et fontū et
fluminū copia sit effusior. Cirānavigari an
hec insula queat. dubitatū est Strabo Genosi
us australe pelagus ppter intollerabilē estum
boreale qm frigore cōcretū esset. minime navi
gari posse putauit. Julius solin⁹ iubet testimo

niū adduci qui vniuerse partis terre meridie
ne quā plurimi propter solis ardore peruiā ne
gauerūt facta vel gentiū vel insularū cōmemo
ratio ad cōfirmandū fidei argumentū. oē ma
re qd ab india vsq; in hispaniā retro affricam
cingit. navigabile affirmauit. Plinius vtronē
sis scribit in arabico sinu res gerētē Cesare au
gusti filio. signa nauū ex hispaniēib⁹ naustra
gis fuisse recognita et annone florētē Cartha
ginis potentia circūuentū a gadibus ad finem
arabice. eā navigationē scripto prodidisse Cor
neliū q; nepotē auctore facit qui cydoriū quem
dā suā etate cū lathirū regem fugeret. Arabico
sinu egressum Gades vsq; psicū cōmemorat
Celiū q; antipatrē a se visum. q; ex hispania cō
mtraj tracia vsq; in ethiopiā nauigarie. de sep
tentrionali oceano maior cōtentio est quē tū
magna ex pte diui Augusti auspicij. circa ger
maniā nauigatum constat vsq; ad cimbrorū
promontoriū. Caspia vero littora Macedonū
armis Seleuco et anthiochio regnantibus ita
explorata et p nauigata sunt. vt paruo breuius
q; totus hinc atq; illinc septentrio sit remiga
tus. Plinius nepotis testimonio vtitur q; me
tallo celeri Gallie proconsuli donat⁹ a rege sine
uouum indos astruit. q; ex india cōmercijs causa
nauigantes tempestatib⁹ essent in germaniam
arcepti Apud Otronē historiciū legūt sub impe
ratoribus theuronicis indicam nauū et negocij
atoris indos in germanico litore fuisse de phē
sos. quos ventis agitados ingratis. ab orientali
plaga venisse constabat qd accedere nime po
tuisset si (vt pleriq; visum ē) septentrionale pe
lagus in nauigabile cōcretū q; esset. A colūnis
heracleis mauritanie atq; hispanie et galliarū
circūitus. totusq; forme occidēs hodie nauiga
tur. Orientem nobis incognitum. cum religio
num atq; imperioz diuersitas. tū barbaries i
mensa reddidit. veteres tū nauigatū prodūt

Hic autē ille locus fm Damasco. erul
tationis vniuerse promptuarij qui
terre excelso positus est. et temperato
ac purissimo aere refulget. plantis semper flo
ridis comatus est. bono odore plenus nullum
irrationabilium inhabitat. Est etiam fm ysi
doriū omni genere ligni. et pomiferū arborum
conficus. non estus sed temperies aeris perpe
tua. Cuius medin fons procurrrens totum ne
mus irrigat. et fm magistrū in hystorijs super
Gen. Paradisus est in principio mundi partis
orientalis locus. tam altus q; aque diluuij vni
b. ij

Euphrates

Euphrates qm flum⁹ q; pfectus
nāz ter ceteros flumēs notatus pla
rimo celebris. et vna q; con
tione. hinc qd volūt a paradisi sou
morali. quid incognito deriuari. alij di
re in armenia maiori in mōte cui paco
nomē habet longe a fonte tigris curi. J
uib⁹ suscipis flumib⁹ valde dicitur
monēt vites erpit suas. Cui cū non resist
aris pcedit victor. sed sacrosus ang volen
s ad dextera Comagenā. ad laia autē relin
uit arabia. Vex sunt q; volūt eam in alios
uos diuidi. quoz aliū in rāginē offidi dicit.
liquū vtro p meatu mōre. q; dicitur
s in Mesopotamiā fere. et hūc in qdā
Caldeoz reginā in presides aris medio sp
ere. Inde hūc idē postq; alioq; offidi q; ne
igabiles et ingens ante faciem paladib⁹
erit amplissimis terminis offidi riuus et in
mitis vt aiant. nā q; q; q; q; q; q; q; q; q;
q; dicant eam in manub⁹ fūda. Dōū

Nō de paradiso hec sequētia sūm doctore dīuine scripture

uersalis ipsum non attigerūt. quia sūm **Stra-**
būm et **Bedaz** pertingit paradisi vsq; ad glo-
 bium lunarem quod tamē quidā impugnant
 vt **Henricus de Eno** dicit. Et alij quidam. et
 locus amenissimus longo tractu terre et maris
 et si homo nō peccasset deus qui totū mundū
 fecit. et paradisiū ampliasset. sic q; om̄s hoies
 concludisset. **Arbores paradisi** comā nonq; per-
 dū. **Ibiq; enoch** et **Helias** vsq; hodie incorru-
 pti persēuerant. vt dicit magister in hystorijs.
 Et paradisiū tāte est altitudinis q; est inaccessi-
 bilis sūm **bedam** et tā altus q; etherea regione
 cōtingat. et q; aque candentes de eo tantū faci-
 unt strepitum hominib; in vicinis cōmoranti-
 būs. vt pdant sensum auditus vt dicit **Basili;**
 in **erameron** et scūs **Ambrosi;**. **Iste** aque sunt
 que procedūt de vno fonte paradisi et generāt
 quatuor riuos. sc; **phison** qui et **ganges** dicitur
Geon q; et **nilus**. **Tigris** et **eufrates**. quo ipse vō
 quatuor riuū fluat habet **Gen. ij.** Et est paradisi
 sūm **Albertū** magnum. locus temperatissim;
 libie et arietū pene suppositus. q; in oriente iux-
 ta torridā zonam. **Ideo** bis in anno sol p̄trāsit
 cenerū paradisi. et est ibi aer subtilissimus et in-
 corruptus. et semp equinoctiū. et vterq; polus
 ibi videt ab **helya** et **Enoch** inhabitat et arbo-
 res bis ibi in quolibet anno fructificāt. q; dup-
 lex est ibi etas. et duplex hyems in anno et vtrū
 q; nostrū solstitiū est eis profundissima hiems
 et vtrūq; equinoctiū profundissima estas. **Iō**
 dicit **marcian;** q; in india singulis annis due
 sunt estates et fruges bis metuntur. **Patet** igit;
 q; est locus altissimus terre. **Secretissim;** **Tem-**
 peratissimus. **Amenissimus**. q; est ibi loci vici-
 ditas. flōū venustas. flagrantia armatū **Iri-**
 gauū fontū. **Umbrositas** arborū. **Ubertas** fru-
 ctū. **Carus** animū. **ordinatissim;**. **Serto** fer-
 tilissimus. **ideo** bene ortus om̄i delitiā dicit;

AEcce quoq; deus ad ornatū et decore;
 paradisi tripler genus lignoz tripler
 genus lignoz sūm **ysid.** et **Augusti.** de
 ciuitate dei. vnū ad sustentationē vite per nu-
 trimentū. de quo dedit preceptū affirmatiū
 dicens **Gen. ij.** ex oī ligno paradisi comede. **Ali-**
 ud fuit ad probationem obedientie aliud. sc; li-
 gnū sciētie boni et mali. de quo dedit preceptū
 negatiū dicens. de ligno autē sciētie boni et ma-
 li ne comedas. qd tū non seruauit nostri pa-
 rentes p̄imi. **Ideo** gustato pomo aperti sunt
 oculi eorum. s. ad concipiendū sc̄nūicem ad

quod ante non patebant sūm **augusti.** ibidem
 in glosa non q; ante ceci erant sicut quidā fal-
 se imaginati sunt. **Et** cogniō puritū carnis et
 libidinis in se. et se esse gratia spoliatos consue-
 uerunt perisomata id est succinctoria siue bra-
 cas de folijs ficiū vt sic se cooperirent et defen-
 derent. non tū est intelligendū q; peccatū **De-**
 et **Eue** fuit ex parte fructus illius ligni vel esus
 eiusdem vt dicit **Augusti.** de ciuitate dei. sed ratio-
 ne effectus inordinati p̄ponētis se diuine ius-
 sioni. q; aliud est prohibitū. quia p̄ctū et ma-
 lum sicut homicidiū furtum et mendaciū. **Ali-**
 ud vero est peccatū ex eo. q; est prohibitum sic
 fuit hic. **Comestor** dicit q; lignū sciētie boni et
 mali dicitur ex eo. q; ex eius comestione secutū
 est. q; senserunt statim post comestionē malū
 egritudinis et imbecillitatis ac rebellionis car-
 nis cōtra rationem. et sic ceperūt cognoscere bo-
 nū sanitatis firmitatis obedientie ac malū in-
 firmitatis egritudinis imbecillitatis ac inobe-
 dientie. sicut medicus meli; nouit morbos cum
 non solū infirmos visitat sed cū ipse infirmat;
Nam quod prius nouit per scientiam postea
 discit per experientiam. **Nam** dulda non me-
 minit qui nunq; gustauit amara et econuerso
Tertium fuit lignū in paradiso nobilius alyis
 sc; lingnum vite et hoc tripliciter. primo p̄pter
 effectū. q; dabat se comedenti causam immor-
 talitatis et prohibebat causam infirmitatis et
 imbecillitatis non tū virtute naturali pure. sed
 magis gratuite p̄pter virtutem anime obedi-
 tis deo. que erat immortalitatis causa p̄inci-
 palis ipsius corporis sūm **Tho.** in scripto sc̄di
 senten. q; quotiens homo fuisset infirmatus d
 isto ligno sumpsisset et sanitati datus fuisset. et
 hoc sic cōtinuasset vsq; dum numerus electorū
 completus fuisset. tunc omnes simul in celum
 rapti fuissent. **Secūdo** propter sitū. quia sitū
 erat in medio paradisi quasi preciosius et di-
 gnus omnium. sicut cor animalis in medio cor-
 poris ponitur et quod totum corpus viuificat
 figurans crucem ch̄isti viuificantis totū mū-
 dum et trahentis ad se omnia. **Iohannis** duo
 decimo. **Tertio** propter sacramentum sūm **Au-**
gustinum vbi supra. vbi dicit q; per lignū sci-
 entie boni et mali significatur liberum volun-
 tatis arbitrium. per lignum vero vite christus
 significatur **Ezechielis** tricesimo primo. **Om-**
 ne lignū paradisi non est assimilatum illi.
 quia **Lanticoum** quarto **Emissiones** tue pa-
 radisi malorum puniceorum cum potiorum

Prima pars...

Secūda

De...

De...

De...

fructibus.

Huius autem loci post peccatum ho-
minis aditus interclusus est. sepius
enim vndiq; rumphea flammea id
est muro igneo accinctus. ita vt eius cum ce-
lo pene iungatur incendium. Cherubin quo-
q; id est angelorum presidium arcendis spiri-
tibus malis super rumphee flagrantiā ordi-
natum est. vt homines flamme angelos vero
malos angeli boni submoueāt ne cui carni vel
spiritui transgressionis aditus paradisi pateat
huc ille

Duplex fuit causa immortalitatis ho-
nis in statu innocentie. scilicet intrin-
seca que erat vis contentiua ipsius
anime et hec a deo. Alia extrinseca scilicet esnis
ligni. Istud etiam lignum vitam longeuam
dedisse homini post peccatum s'm Augusti-
num in libro de questionibus noui et veteris
testamenti. sed homini gustus eius prohibitus
fuit post peccatum. ideo dicitur Gen. iij. Ipsis
angelis videre ne forte Adam sumat de ligno
vite et vinat eternum. id est valde diu. Con-
cordat sanctus Thomas prima parte. questio.
ne nonagesima octaua. articulo. iij. Et Alex. ij.
parte summe. questione. xiiij. Ar. x.

Adam vir sanctus cunctis diebus vite
sue propheticè spiritus claruit penitenti-
am magnam ac diuturnam fecit filijs
suis precepta iusticie dedit precipiens vt a con-

sortio cayn ac filiorum eius omnino abstinere-
t uec etiam cum eis matrimonia iungere d. be-
rner. Hic primus noster parens vno peccato
paradiso nos expulit. sed sancta conuersatione
sua ac presntia sua exemplum nobis dedit ad
regni celestis gaudia remeadi. qui autē hoc nō
sequitur de ipso iuste conqueri non poterit.

Comestor dicit. Adam genuisse .30. filios
et totidem filias preter Cayn et abel. adam fuit
pater et socer cayn quia cayn contraxit matri-
monium cum calmana sorore sua. Augustin⁹
Adam vero mortuus est habens annos non-
gentos. et triginta. vt dicitur in ymagine mur-
di. postq; genuit triginta filios et .7. sepultus ē
in loco caluarie circa hierusalem. vbi postq; ali-
q; diu requieuit translatus est corpus eius in
Ebron in terras de qua sumpt⁹ est. cui sentētie
concordat Athanasius et doctor. hebrei. quia
conuenit vt ibi corpus suum christus expone-
ret morti. vbi caput generis humani fuit cor-
ruptum. et vbi seminata est corruptio ibiq; in
corruptio oriatur. quatenus sic medicina mor-
bo corresponderet. Johannes tamen in contra-
rium sonat vt patet.

Augustinus tredecimo de ciuitate dei
humanum genus ideo ex vno homi-
ne deus instituit vt commendaret q; ei
grata sit in pluribus vnitas. que considera-
tio multum electis prodest. sanctis angelis in
eterna pace sociandis. verum tanta immani-
tate peccandi defecerunt homines vt tutius at
q; pacatius inter se bestie viverent. Neq; enim
vnq; inter se leones aut inter se dracones qua-
lia homines balla gesserunt. vinculum concor-
die diligit deus.

Adam itaq; et Eua primum omnium
parentes triginta supra nongentos
vivere annos. et preter Cayn Abel et
Seth cum sororibus suis quos scriptura com-
memorat triginta alios genuerat filios. De-
mum quoq; infirmitate correptus Seth filio
atq; alijs interdixit ne eius filij cum filijs cayn
commiserentur. Illum pro oleo misericordie
impetrando ad paradysum vt aiunt. transmi-
sit tandem deficiens in ebron sepelitur. Sunt
tamen qui dicant eum in caluarie loco sepul-
tum fuisse

Prima etas mundi

Abel scđs fili⁹ ade nat⁹ ē āno. 30. ade
 ans sorore delbora. Iste abel prim⁹
 martir eccliaz inchoavit qⁱ in grā z
 iusticia p^rmasit. Si em̄ ab adā ichoata fuis
 set nō foret p^rima hūc autē z iustū scđm cō
 memorat. Qui ab ināte etate iusticiā colere
 z deū timere didicit. Cui⁹ cōuersatio pasto
 ralis erat z de oib⁹ p^ricias deo offerebat. z
 p^rpterea de⁹ ad ei⁹ sacrificia respiciēs. z eius
 oblatōz gratā hēt germāo p^rite. q̄ visō vul
 tus cain p^r fusioe cōcidit z inuidie stimulo
 sauci⁹ cain i cū p^rirerit ac iterfecit. q̄ celestē
 ciuitatē p^rim⁹ pdidit. z ip^si⁹ cū se p^rimū cō
 stituit. Centenario z eo amplius abel mor
 tuo Adā p^r cētesimū annū Seth genuit filiū

Linia Christi
 Adam

Olyn primogenit⁹ ade et eue
 cum sorore sua calmana na
 tus ē qno ade. xv. i agro da
 masceno. hic prim⁹ agrorū cultor fū
 isse phibet cupidissimus quidez z
 aliene felicitatis ipatientissimus ac
 sceleratus dolens mūera sua repro
 bata a deo z mūera fr̄is sui accepta
 motus inuidia fr̄em suū ductus in
 agrū interfecit. p^rpter qđ a deo pu
 nitus fuit vt oibus dieb⁹ r̄te sue fēt
 vag⁹ z p^rug⁹ sup^r terrā. Cūq³ cain
 p^rfectus eēt senio z interfructa aliqñ
 sederet a p^repote suo lamech q̄ se
 Abel Delbora soror neccutis vi
 cio cecus fa
 ans dū ve
 natiōi infi
 steret pueri
 ductorū sua
 si credēs ca
 in ferā sagit
 ta occis⁹ fu
 it.

Calmana Chayn

Ano. cxxx. **C**almāna
 Chayn
 f^rm hebre.
 Scđm. lxx. iterp
 tes cxxx. Adam
 genuit seth q̄ fuit
 tert⁹ fili⁹ ade et
 nat⁹ ē āno p^ris
 sui. cxxx. inchoā
 te f^rm he. ve. h ē
 āno mūdi. i. 32. cō
 pletō virit autē
 annis. 912. Iste
 seth nat⁹ ē. 230.
 anno ade. quoz
 c. moyses p^rer mi
 sit quibus lurrū
 filiū suū abel in
 valle ploratōis
 p^rpe ebion. ipse
 etiā p^r alio mīme
 impetrādo paradisi adyt. In his duob⁹
 p^rimis filiis Ade. scz Cain z abel ortū ha
 buerūt due ciuitates f^rm Augu. i. 4. lib. de
 cini. dei. fecerunt itaqz duo amores duas
 ciuitates. terrenaz scz amor sui vsqz ad cō
 temptū dei. Celestē vero amor dei vsqz
 ad cōtemptū sui deniqz illa in seipā. hec
 in dñō gloriat. Illa querit ab hoibus glo
 riā. huic autē deus cōscientie testis mar
 ma est gloria. ad illam pertinet cayn qui
 p^rimo natus est z ciuitatem condidit. Ad
 istam pertinet abel qui scđo natus est et
 tanq³ peregrinus hic conuersatus. qz gra
 tia p^redestinat⁹ cūis sursum erat. deniqz vt ci
 uitas dei sine aduersarie cooperatione clarescat
 aliqua facta reproborū commemorare ne
 cesse fuit.

Cayn Abel

Enos

Seth Delbora

Enos

Caynan

Eas p^rimas diuersoz regūz
 gētū aut opm magnificorūz
 aut p^rsonaz subliū hincinde āno
 tani qđ vtunt astronomi i suis
 caleniationib⁹ ab adā vsqz ad alphō
 sum. Et nota q³ era ē t^rps famosūz ali
 cui⁹ gētis v^r secrete icipiēs ab aliq̄ effe
 ctu q̄ ē notabil⁹ bōitatis vel malicie et
 vulgariter p^redici datū iurta qđ pub
 lice p^rscriptōes sūt. vñ z scđis leo hu
 ius nois prim⁹ frēqñter h⁹ termino
 era vtit in epistolis suis.

Enos fili⁹ seth nat⁹ ē āno seth. cv
 āno vō mūdi. 435. f. 3. lxx. f^rm he.
 235. āni vite ei⁹ 90. Iste enos icēpit
 invocare nomē dñi forte p^r aliq̄ dep^rca
 toria verba que inuenit.

Olynā fili⁹ enos nat⁹ ē āno p^ris
 sui. xc. mūdi vō f^rm. lxx. 62. f^rm he.
 ccc. xxv. āni vite ei⁹ extiterūt. 910.

Liea iustoz tres notat celestib⁹
 decorati p^rio enos q̄ p^rio nomen
 dei invocauit. scđo enoch q̄ cū dō abū
 lauit z trāslat⁹ ē i paradisu. tertio noe
 q̄ p^rfec⁹ fuit i gnātōib⁹ suis hūanū gen⁹ salua
 nit ab aq̄s diluuij. i. liea vō pctōz tres decorat
 terrestrib⁹. p^rio iabel q̄ fuit pat^r hitatiū i teno
 rijs atqz pastor. scđo iubal q̄ fuit p^r canētū i
 cithara z orgāo. t^rio tubalcayn q̄ fuit mallea
 tor in aucta opera atis

[Marginal notes and illustrations on the right side of the page, including a small figure of a person.]

Prima etas mundi

Solum E

Enoch filius Cayn q̄r̄ sit in numero filior̄ Cayn certū n̄ est Iste enoch cayn civitate p̄didit appellās eā noīe eius Enochia quā z sua ple repletā vidit. dicit em̄ Joseph⁹. qd̄ cayn rapinis et violētis opes p̄gregās filios suos ad latrocinia incitabat. Timēsqs̄ eos q̄s ledebat filios suos in civitate recolegit Absurdū tū non ē s̄m Augu. xv. de cini. dei. q̄ Cayn edificavit civitatē euz vir q̄tor̄ viros scripura dicat tūc fuis se. q̄ nō oēs n̄teravit q̄ tūc ē poterāt fillos tū noīare ne cesse putant q̄s suscepti opis rō postulat. adā p̄ cayn se leratū vnderario numero finit̄ q̄to pctm̄ significat z ip̄e n̄ter⁹ femina claudit a q̄ serū factū ē initū pcti.

Enoch

Nona q̄ oēs arte vel sciētie seculares liberales sine mechanice vel phisice hūane curisofitanti deseruiētes a filijs lamech legunt inuente z sic filij adulterini p̄mi subtiliores alijs fuerūt. z q̄ timebant futurū piculum diluuij z ignis Deo tubalcain easdem artes in diabus columinis sculpsit. Unū latericia z alia marmorea columna lapidei dea adhuc manet i ttera syra vt. s̄. si p̄structa laterib⁹ ab ibrib⁹ exterminaret lapidea permanēs p̄beret hoīb⁹ scripta p̄goscēt Cōcupiscia oclor̄

Ada Lamech Sella

Ausale enoch filij ceterimo ei z. lxxvij. anno nat⁹ lamech filij habuit q̄ nato duos z octogita supra. lxx. sup̄vixit ānos. z sic matusalē diuī⁹ virisse ferūt oibus q̄s scriptura cōmemorat.

Maleel cetū sexaginta q̄m q̄ h̄is etatis annos genuit filij iatech q̄ nato post ea septigētos z trigita ānis sup̄vixit. Iste lamech prim⁹ bigamiā itro dicit h̄ns duas vros̄ s̄ illd̄ qd̄ dicitū fuit ab adā spū p̄phetico. erunt duo i carne vna. q̄ virū. i. cayn inter fr̄trecta iacētē sagitta ita fecit adole scētēz dū ducētē arcu p̄assū occidit p̄it⁹ ē igit̄ p̄p̄ occisione cayn septuagies septies q̄ septuagita z. viij. aie d̄ eo ingressi in diluuiū perierunt.

Iste tubalcain le scōde vros̄ sue artem ferrareā prim⁹ inuenit. reb̄ bellicas exercauit sculpturas in mentalis in libidine oculorū fabricauit sumens exemplū a natura ex ope fr̄trecti sicut fr̄ ater suus bal ad voluptatem aurij cōsonantias excogitauit. calamos brutes z lōgos p̄mi excogitauerūt cantū laerci⁹ vō id rep̄it dicit. tpe pithagore phi. Cōcupiscencia carnis

Jabal Tubal Iste iabel filij lāech ex re q̄p̄ ea lōge inēta referūt s̄sonā vros̄ adā icēpit p̄de tētorā Pastoralia potatilia ad mūtādus pascua p̄ gregib⁹ nucriēdis nil nisi

Iste iabel filij lāech ex re q̄p̄ ea lōge inēta referūt s̄sonā vros̄ adā icēpit p̄de tētorā Pastoralia potatilia ad mūtādus pascua p̄ gregib⁹ nucriēdis nil nisi

Concupiscencia aurium Iste tubal filij lamech ex vros̄e Lada h̄ di p̄ canētū i cithara z orgāo q̄ musicā inēisse d̄ nō est in s̄tra musicalia adiūct s̄; cōmestotias inēit vt labor pastoral que s̄ su⁹ iabel p̄manuit i delicias vteret z in delicijs exerceret. postea tū ml̄ti adiūcēt s̄sonātiā melodiā z diāsa ist̄a musicalia sic moyses d̄sonitū a q̄z d̄i amōias p̄p̄disse Sūt tū q̄ dicāt q̄ archades p̄p̄li p̄

Tubalcain i Noema.

[Marginal notes on the left side of the page, partially obscured by the binding.]

Prima etas mundi

Malael filius Cayman q̄ plantatio dei interpretat̄ in linea christi natus est anno patris sui. 75. anno vero mudi s̄m Hebr̄. 470 s̄m. lxx. 760. obiit habens ānos octingentos. 95. Dicit August. xv. de ciui. dei. q̄ plures ante diluuiū nongētos annos attingerūt. nemo tamen ad mille peruenit. que prolixitas etatis fuit p̄ miraculū diuini ad multiplicandū genus humanū 7 ad scientiarū principia inuentenda. Cum etiā s̄m naturā. q̄ homines erant melioris complexionis 7 maioris figurositatis. Nam habebant tunc multa maiora ossa quidem homines q̄ nunc. Vnde allegans Plinium dicit. quantomagis preterit seculi cursus. tāto minor corpora fert natura. ne etiam magnitudo gigantum videatur alicui incredibilis testat̄ sacra hystoria dicens se vidisse molarem dentem. de quo cetum dentes sc̄dm modulum nostre fieri potuissent. Dixitq̄ Augusti. xij. q̄ nullo modo audiendi sunt illi qui dicunt tante fuisse breuitatis illos annos q̄ decem de illis faciūt vnū de nostris. atq̄ nongentos tantū. 90. Vaz dicit plinius adhuc sunt gentes que. cc. annis viuunt.

Jareth filius Malaleel qui interpretatur descendens sine roborans vel saporans natus est anno patris sui. lxx. supra centesimum Genes̄. v. Mundi vero. dcc. lx. s̄m Hebr̄. ve. sed sc̄dm septuaginta interpretes. 976. vixit autem nongentos 7 sexaginta duos. Dicit Augustin⁹ q̄ multi sunt geneti ante diluuium de seth 7 etiam Cayn quos tamen scriptura festine transcurrit. vt veniat ad Noe vbi ambarum genealogiarum 7 ciuitatū dei 7 dyaboli discretio concretioq̄ numeraretur 7 ad abraham cui facta est repromissio de christo nascituro qui est alpha 7 o. Appocalip. j. propter quod scriptura sacra quosdam commemorat. nec omnes isti primo geneti quos scriptura nominat vt cayn cognouit uxorem suam 7 genuit Enoch non est consequens q̄ Enoch fuit eius primogenitus. 7 sic de alijs. Huius vero tempore filij Seth viri optimi in preceptis patris cum simplicitate cordis perseverantes a filijs Caym pessimis quidem in omnem luxū prolapsis multa mala passi sunt.

Enoch filius Jareth natus est anno patris sui. c. lxx. Gen. v. mundi vero 10. xxiij. sc̄dm he. ve. Sed s̄m septuaginta. cc. xxiij. Anni vite eius fuer. 365. Iste enoch septimus ab adā deo placuit 7 translatus est in paradysum. 7 septima requies predicatur ad quā trāsfertur omnis qui tanq̄ sexta die etate seculi christi aduentu formatur. viuit autē in paradiso in corporis 7 spiritus tranquillitate cum helya vsq̄ ad temp⁹ antichristi exituri ad fidei defensionem. Postremo martyrio coronandi. hūc Judas apostolus in epistola sua nonnulla scripsisse refert. que ab antiquitate suscepte fidei a patribus refutata sunt.

Matusalem filius Enoch natus est āno patris sui sexagesimo septimo. mundi vero s̄m septuaginta interpretes. 1287. Anni q̄bus vixit fuer. dccc. sexaginta nouem. Iste Matusales antiquissimus fuit omnium quos scriptura commemorat. De annis autem eius diuerse sunt opinionēs. s̄m septuaginta interpretū computationes vixisset 14. annis post diluuium. Sed non legitur fuisse in archa Noe. Hieronim⁹ vero asserit. q̄ eodem anno diluuij mortuus sit. Septemq̄ diebus ante diluuium sepultus. Quidam vero eum cum patre suo Enoch translatus fuisse volant. 7 diluuium preterisse putabant causante hoc diuersitate codicum nostrorum 7 hebreorum s̄m Augustinum 7 Rabanum. 7 Isidorum. qui omnes dicunt eum absq̄ omni ambiguo non vixisse. 14. annis post diluuium cum ibi tantum. viij. anime salte fiebant.

Linea Christi
Malaleel

Jareth

Enoch

Matusalem

Lamech

Secunda etas mundi
Lamech filius Matusalem natus est anno patris sui. 187. anno vero mundi s̄m Hebr̄. 1287. s̄m. lxx. 1300. obiit habens ānos octingentos. 95. Dicit August. xv. de ciui. dei. q̄ plures ante diluuiū nongētos annos attingerūt. nemo tamen ad mille peruenit. que prolixitas etatis fuit p̄ miraculū diuini ad multiplicandū genus humanū 7 ad scientiarū principia inuentenda. Cum etiā s̄m naturā. q̄ homines erant melioris complexionis 7 maioris figurositatis. Nam habebant tunc multa maiora ossa quidem homines q̄ nunc. Vnde allegans Plinium dicit. quantomagis preterit seculi cursus. tāto minor corpora fert natura. ne etiam magnitudo gigantum videatur alicui incredibilis testat̄ sacra hystoria dicens se vidisse molarem dentem. de quo cetum dentes sc̄dm modulum nostre fieri potuissent. Dixitq̄ Augusti. xij. q̄ nullo modo audiendi sunt illi qui dicunt tante fuisse breuitatis illos annos q̄ decem de illis faciūt vnū de nostris. atq̄ nongentos tantū. 90. Vaz dicit plinius adhuc sunt gentes que. cc. annis viuunt.

Lamech filius Matusalem natus est anno patris sui. 187. anno vero mundi s̄m Hebr̄. 1287. s̄m. lxx. 1300. obiit habens ānos octingentos. 95. Dicit August. xv. de ciui. dei. q̄ plures ante diluuiū nongētos annos attingerūt. nemo tamen ad mille peruenit. que prolixitas etatis fuit p̄ miraculū diuini ad multiplicandū genus humanū 7 ad scientiarū principia inuentenda. Cum etiā s̄m naturā. q̄ homines erant melioris complexionis 7 maioris figurositatis. Nam habebant tunc multa maiora ossa quidem homines q̄ nunc. Vnde allegans Plinium dicit. quantomagis preterit seculi cursus. tāto minor corpora fert natura. ne etiam magnitudo gigantum videatur alicui incredibilis testat̄ sacra hystoria dicens se vidisse molarem dentem. de quo cetum dentes sc̄dm modulum nostre fieri potuissent. Dixitq̄ Augusti. xij. q̄ nullo modo audiendi sunt illi qui dicunt tante fuisse breuitatis illos annos q̄ decem de illis faciūt vnū de nostris. atq̄ nongentos tantū. 90. Vaz dicit plinius adhuc sunt gentes que. cc. annis viuunt.

Lamech filius Matusalem natus est anno patris sui. 187. anno vero mundi s̄m Hebr̄. 1287. s̄m. lxx. 1300. obiit habens ānos octingentos. 95. Dicit August. xv. de ciui. dei. q̄ plures ante diluuiū nongētos annos attingerūt. nemo tamen ad mille peruenit. que prolixitas etatis fuit p̄ miraculū diuini ad multiplicandū genus humanū 7 ad scientiarū principia inuentenda. Cum etiā s̄m naturā. q̄ homines erant melioris complexionis 7 maioris figurositatis. Nam habebant tunc multa maiora ossa quidem homines q̄ nunc. Vnde allegans Plinium dicit. quantomagis preterit seculi cursus. tāto minor corpora fert natura. ne etiam magnitudo gigantum videatur alicui incredibilis testat̄ sacra hystoria dicens se vidisse molarem dentem. de quo cetum dentes sc̄dm modulum nostre fieri potuissent. Dixitq̄ Augusti. xij. q̄ nullo modo audiendi sunt illi qui dicunt tante fuisse breuitatis illos annos q̄ decem de illis faciūt vnū de nostris. atq̄ nongentos tantū. 90. Vaz dicit plinius adhuc sunt gentes que. cc. annis viuunt.